

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

K.A. Heiberg:
Et Par Breve med
Oplevelser og
Livsbetragtning

ca.1857-67.

ET PAR BREVE

MED OPLEVELSER OG
LIVSBETRAGTNING

(ca. 1857-'67)

VED

K. A. HEIBERG

*

KØBENHAVN

1954

INDHOLD

Mormor ser tilbage: 7. September 1857, 3. Juni 1864
og senere.

Morfar træt: »Før Regnemaskinen« 10. November
1862, »Termin og Balance« 9. Januar 1867 –
og endnu lidt mere.

Farmor: »Af Dagen og Vejen«, 10. Juni 1866.

Farfar om »Vemod og Forventning« 17. Februar
1867, om et Hyrdebrev, forskelligt andet samt
af et Brev fra Svogeren Peter Rørdam.

Af *Fars* Overvejelser 1857.

Fra Sognefjord: H. K. Heiberg paa Amble 1865–66.
Lidt om Brevveksling.

*Mormor, Fru M. Müller, f. Lütken, ser tilbage og skriver til Svi-
gersønnen i København.*

KJÆRE HEIBERG!

Odense, d. 7. September 1857.

Der er Øjeblikke i Livet, da et venligt Ord gjør en saa godt, »thi Hjertet gir Solskin og Hjertet gir Nat«, i et saadant Øjeblik modtog jeg Deres venlige Brev, hvorfor jeg ret takker Dem.

Nu kommer jeg vist aldrig til Helsingør, jeg kan ei komme der uden at tage til Kjøbenhavn, det har jeg ingen Lyst til, den har altid forekommet mig som en stor Daareanstalt, hvor Livet gaar i en evig Trædemølle for at jage efter Sæbebobler.

At Kjerteminde*) har tiltalt Dem, kan jeg godt fatte; jeg har flere Gange tænkt paa at tage en Vogn og kjøre til Lumbye, for at kjøre ned til Fjorden som Skuepladsen for min Barndoms Lege og Drømme og min Faders lille plantede Skov; men en Følelse af, at jeg der kun vilde møde Sorg, har holdt mig tilbage, jeg vilde føle mig der som en Gjenganger.

Hr. cand. theol. G. Heiberg,
Vestervold 203 – tredie Sal,
Kjøbenhavn.

*Brev fra samme til Sorø, da Gabriel Heibergs Farmor, Fru Hei-
berg i Ringsted, var død.*

Poststempel: 3. Juni 1864.

Udenpaa Brevet: Hr. Adjunkt HEIBERG, Sorø!

Kom i den sidste Nattevagt i en af mine Kjæres Dragt etc., maatte jeg tænke, da jeg fik Deres Brev, kjære Heiberg! Hvor det var rart

*) Adressatens Forældres Hjem i 15 Aar.

Sønnesønnerne var hos hende, just om Natten, da hun endnu havde Bevidstheden, og Sønnerne ikke kunne komme.

Jeg har stedse baaret dyb Respect for den Kones Liv og stille Færd. Hun var en gammel Kone, og dog vil Deres Fader savne hende meget. Gud være lovet hun synes dog at være gaaet let og smertefri bort.

Familien er samlet – det er godt – det gjør saadan en tung Dag mindre svær. – – –

Hvor jeg er glad Hanne har det jo meget bedre – kunne vi kun faae varmt Veier, thi det maae vist være en Nødvendighed førend hun tør komme ud.

Jeg er glad Deres Moder har været hos Dem, vi Ældre veed dog sommetider et og Andet godt lille Raad, baade med Hannes Been og hendes smaa Dreng.

De kjærligste Hilsener til Alle vore kjære Venner

Deres Marie Müller.

Nogle Aar efter. Utaalmodighed eller hvad? Og Trykken for Brystet.

Endnu i Dag stryger Stine. Er det en sygelig Iil der er over mig eller er dem der omgiver mig slaede med Langsomhed; i dette Huus er det nu som intet Arbeide kan faae Ende – dog i de fleste andre Huuse bestiller de slet Intet.

Nu da det var mørkt, gik jeg ud for at faae tændt Lys, da gik Kokkepigen og feiede – til Middag fik vi Pærevælling og Torsk, Folkene opvarmede Lammehoveder og sød Suppe – det var næsten mindre end de 6 haardkogte Æg etc. og dog feiede hun stønnende.

Det trykker mig slemt i mit Bryst især om Aftenen og det gjør jo Sindet tungt, – jeg strider imod saa godt jeg kan og tvinger mig til at arbeide. I Aften sidder to af Børnebørnene hos mig og læser, de hår Friertermiddag. De kjærligste Hilsener til Heiberg, Hans, Margrete, Poul og min egen kjære Hanne.

Deres og Din M. M.

Før Regnemaskinen!

Afgaaet fra Stilling ved Odense Fattigvæsen, 62 Aar gammel, men endnu ved Sparekassen, skriver Hans Müller til sin yngste Datter:

KJÆRE JOHANNE!

Odense, 10. Nov. 1862.

Hiemkommen fra Sparekassen hvor jeg kom i Tanke om, at det i Morgen var din Fødselsdag, griber jeg i Aften Pennen for ret af Hjertet at ønske Dig Held og Lykke i dit nye Leveaar og mange mange efter dette – og har jeg bestemt at dette Brev skal træffe Dig ved Kaffebordet – og var den 11. Novb. ikke begyndt (min travle Renteberegningstid) kunde jeg have Lyst til selv at møde istedet for denne min Stedfortræder. – – Jeg befinder mig i en ganske nye og behagelig Livsstilling fri for saa uendelig meget Bryderie med Fattigvæsenet – der modtog mig om Morgen, naar jeg kom af Sengen – om Middagen, naar jeg kom hiem for at spise – ligeledes om Aftenen – kun meget faae Dage vare undtagne – nu gaaer jeg så *inderlig glad til mit Hiem* – som jeg nu er fortrolig med – og finder alt ganske anderledes – ja ingen fatter vel Krigen uden den der har været i Ilden – min Eftermand ønsker blot at han strax kunde trække sig tilbage – og faaer han ikke Tillæg i Lønningen siger han at han reiser til Nytaar. Han er saa led og kied af det bundne liv og det uendelige meget Arbeide der langt overgaaer hans Forventning – og endnu er den rigtig onde Tid ikke kommen – men kommer tilgavns i Decb. og med en indtrængende Vinter. – Chr. var her et Par Dage og befandt sig meget vel. – Fra Mathea havde jeg Brev i Morges, de have det alle godt. Den nye Have lige over for Huuset er nu i complet Stand, og Roserne *groer*, og bliver det ei Frost vil de endnu i Aar give Roser – vil Du nu ikke troe det saa kom selv over at see det – her er saa rart og yndigt herude *naar vi først* bliver hiemme her. ...

Din hengivne

Fader.

5 Aar efter fortæller Hans Müller sin Svigersøn bl. a. følgende:

KJÆRE HEIBERG!

Odense, d. 9. Januar 1867.
Sparekassen Morgen Kl. 7.

At jeg nu først takker Dig for Din kiærlige og i alle Henseender glædelige Skrivelse hvoraf vi med Glæde have seet at alt staaer sig vel hos Eder, hidrører fra at min Travlhed er uden Ende. – I Aftes blev jeg færdig med Terminens Opgjørelse og fandt alt stemmende i den bedste Orden. – Imorgen begynder vi paa den store halvaarlige Balance – Hanne kiender den nok!! Det varer drøie 3 Uger men saa er det værste forbi denne Sinde. – Det har været lidt drøit nu

en lang Tid at gaae herind lidt over 6 og saa forblive her til Kl. 9½ Aften – og derefter arbeide hiemme til Kl. 11 – men saadan noget kan nok gaae saalænge man kan conservere sit Ungdommelighed. – –

Endnu lidt senere:

Til Belysning af Hans Müllers Virksomhed tjener Fyens Stiftstidendes Fremstilling 28. Marts 1871.

Ved en Linnedindustri mellem de arbejdsledige i Lumby Sogn henledtes Opmærksomheden paa Müller, og han blev Bogholder og Kasserer ved Odense Fattigvæsen 1829. »Sparekasserne begyndte i de Aar som rent filantropiske Anstalter«. Og M.'s Stilling til Sparekassen var fra først af nøie knyttet til den øvrige Gærning. Dens meget lette Forretningsgang skyldtes, at Müller tog imod hver Dag, modsat hvad der ellers var Tilfældet. Først i 1863 ombyttedes dette eiendommelige Tillidsforhold med en Indskudstid hver Søgnedag.

1830 lykkedes det ham at bringe den tidligere paatænkte Arbejdsanstalt, der skulde være et Værn imod Misbrug af Fattighjælpen, i Virksomhed. (Fremstillingen er for udførlig til at gengive her).

1862 trak M. sig tilbage fra Stillingen ved Fattigvæsenet. Se derom i det første Brev.

Af Dagen og Vejen.

Farmor 10. Juni til Sønnen, dengang Adjunkt i Sorø.

KJÆRESTE GABRIEL!

Olai Præstegaard, Helsingør,
d. 10de Juni 1866.

Det glædede os, at høre fra Dig i Søndags, at Du traf Alt vel hiemme.

Vi havde en stor Overraskelse i Søndags ved, at Oncle Chr.*) pludselig kom ind af Døren, fra Jernbanen var han gaaet til Kirken – han var her til Middag – rejste 3½ til Lyngby. – Det var en Glæde, at see ham selv – jeg har vist før sagt Dig, at jeg nu i mine ældre Aar, *ret føler*, naar jeg taler med mine Brødre – især de to ældste, – at vi ere udsprungne fra *een* Rod – og stræber hen mod samme Maal.

*) Præsten Dr. H. Chr. Rørdam (f. 1803, d. 1869) fra Hammer og Lundby, hendes Broder.

Jeg blev forbauset over den Forandring der er foregaaet med Chr. som nu er fuldkommen rask – og taler med stor indre Kraft og Liv – især da vi hele Tiden talte om meget alvorlige Ting. – Det er underligt hvor forskiellig en Dag kan blive, fra hvad man om Morgenen tænker sig. – Bertha og jeg vare forkiølede og blev hiemme fra Kirken. – Bertha læste, af sig selv*), en Præken for mig og vi sang en Salme – jeg havde lagt flere Bøger frem, som jeg vilde læse, denne stille Søndag. Men nu blev det ganske anderledes. –

Kiære Gabriel! det var ligesom en *Drøm* at Du havde været hiemme – Dagene efter – saaledes var Tiden fløiet – men dog takker jeg Gud, at jeg seer Dig glad og rask – og at Du glæder Dig ved at være hiemme hos os, og seer og *deeltager* i alle vore Ting.

Det er i høi Grad jeg føler, at det er et *nyt* Aar vi ere komne ind i – og at man der maa tænke paa at holde godt Huus med hver Dag, den almægtige Gud endnu lader os leve, da der ikke kan være mange Leveaar tilbage. – De forsvundne have været som et »Nu« – og opfyldte med Uro og Travlhed – bunden til dette Liv – men nu – maa det blive bedre. –

Der er et smukt Stykke i Budstikken af Th: Rørdam »Hvad Klokken fortæller« – – for mig havde Kirkeklokkernes ensformige tunge Lyd, da det ringede i de mørke knugende Dage i Nov: og Dec: 1863, noget beroligende og dulmende – den dybe stærke Smerte der hvilede over min Siel – og jeg glemmer *dem aldrig*, »de kaldte paa Sielen *træt* og *tung*« – og lod een ane, at der bag denne mørke Tilværelse var et lyst og herligt Hiem – med Blomster, som aldrig visnede – med Glæden, som ikke skulle ophøre. –

– Oncle Chr. udtalte sig med megen Ros over Hanne, som ret havde behaget ham, da han besøgte Eder. Han har nogle smaa Anker over sine egne Svigerdøtre – som er ret morsomt at høre – og som ere ret begrundede – kun *maatte han ikke* sige det til os – efter min Anskuelse. – Ogsaa finder jeg det urigtigt at han holder meest af de af hans Børnebørn, der ligner *vor* Familie. –

Kiæreste Gabriel. Lev vel, og vær med Hanne og Eders søde smaa Drengene kiærligst hilsede fra os Alle.

Din G.

Det er deilige Sange Heises »Mellem Sivene« – Thomasine synger »Over nattestille Mose« – hvilket Accompagnement? –

Brænder Du ikke nok, mine Breve, strax, naar Du har læst dem.

*) Jeg kan ikke sige Dig, hvormeget dette glædede mig.

Farfar, Provst C. Heiberg, til Sønnen Gabriel Heiberg (Adjunkt i Sorø).

KJÆRE GABRIEL!

Helsingør, d. 7. Febr. 1865.

Heri Byen lade vi det med Hensyn til Ansgarsfesten beroe med at fortælle om ham i Prædikenen i Søndags og saa dertil knytte Evangeliet om Klinten iblandt Hveden, der jo passede godt til deraf at udvikle, at vi have faaet den gode Sæd udsaaet iblandt os og skulle være og blive ved at være Rigets Børn. Hvor man ikke er kommen videre i Missionssagen, end vi er, syntes mig ikke, at der for Tiden var Opfordring for mig til at gjøre videre. – Jeg har med stor Fornøielse læst Peter Christian Kierkegaards Hyrdebrev i de to sidste Nr. af Dansk Kirketidende, og da især hvad han siger om Folkeligheden og især Forholdet imellem Ord og Skrift. Det er som skrevet mig ud af Hjertet, og det er derfor intet Under, at jeg kunde ønske, at dette Ord maatte finde Indgang hos Mange. At vi skulle elske vort Fædreland og være gode Borgere og glæde os over vore Minder, dette er ret og godt, men den Tale om at det danske Folk er et Folk præ ceteris, og at Folkeligheden ikke skulde trænge til ligesom det enkelte Menneske at gjenfødes ved Christendommen, dette har jeg aldrig kunnet forstaa. Og hvad det andet Punkt angaar om Forholdet imellem Ord og Skrift, da siger jeg som Kierkegaard: hvad Gud har sammenføiet, skal Mennesket ikke adskille.

Farfar om Vemod og Forventning, og om forskelligt andet.

KJÆRE VEN OG SVOGER!

Helsingør, d. 17. Febr. 1867.

Du siger noget i dit Brev idag, som jeg ofte har tænkt på og undret mig over og ogsaa været bedrøvet over; dette nemlig, at der ofte ligger ligesom et Tryk paa os, saa at vi ikke kunne udtale vores Følelser just for dem, som vi elske høiest. Da Georgia døde (1863), var jeg meget bedrøvet over, at jeg ikke havde talt mere med hende, og jeg elskede hende dog saa usigeligt ligefra den første Time hun blev født og til hun blev taget bort fra os, og jeg har aldrig været vred paa hende. Naar jeg nu har tænkt paa, hvorledes det var, at jeg *til daglig* Brug sjældent gav hende det tilkjende, saa troer jeg, at det for de Fleste her i Forkrænkelighedens Land ikke er muligt at frigøre sig for Trykket fra »det Dødsens Legeme«, der hviler på os, og at det er forbeholdt Guds Børns herlige Friheds Tid i Evigheden

at udtale sig til fuld Forstaaelse. Til enkelte Tider kan vort Tungebaand nok løsnest her, naar vi samles efter Adskillelse, og naar vi skilles ad, og paa festlige Dage, og naar vi skrive til hinanden. Der skal en forhøiet Stemning til, for at vi saaledes kunne føle os frigjorte. Men vi ere ikke i det Høie til daglig Brug; vor Tro er for svag og vor Kjærlighed ikke stærk nok dertil; vi kunne ikke trænge igjennem Skrankerne, ikke overvinde en næsten uforklarlig Sky for at tage det Inderste i Hjertet frem, uden at der kommer en Opfordring udenfra, en Pligt, vi skulle opfylde. Det forekommer mig, som Paulus har udtalt dette Tryk paa mange Steder, og ligeledes Frigjørelsen, naar »hans Hjerte udvidede sig« og han »henrykt hørte de usigelige Ord«. Jeg hørte for et Par Aar siden paa et Convent i Ringsted et Foredrag af dig om Hvilen for de Troende efter Døden, i hvilket der var Meget, som tiltalte mig. Men denne Hvile var dog vist mere forbundet med den inderligste Forening imellem alle dem, som høre til de Helliges Samfund. Og hvilken usigelig glædelig Forventning at møde de Elskede saaledes, at vi saa kunne tale ganske frit med hverandre og forstaae hverandre heelt! Her ere vi kun frelst »i Haabet«, og Længselen drager os »ud over de høie Fjelde«; men »engang, vi veed, vil det række frem udover de høie Fjelde!« Gud være Tak, som giver os Seier med Hjertet. Han vil ogsaa skjenke dig den, min kjære gamle Ven, om du end maa kæmpe for at vinde den.

f. f.
C. Heiberg.

I et Brev fra Helsingør 26. Febr. 66 fortæller samme Brevskriver, at han har rost sig af, at hans Sønner bringe ham Svigerdøtre, »der ere af en dygtig Natur med Hensyn til aandelig Begavelse, hvad der ikke har lidt at sige – naturligvis under Forudsætning af, at det endnu vigtigere ikke savnes«. Og det meddeles ogsaa om »at der har været en Del Besøg baade hos Sunde og hos Syge«, der har været ham »til megen Glæde, da det blev givet mig at kunne bringe Trøst og Hjælp baade i det Aandelige og i det Timelige«. – – –

Og saa er der en anden Gang om Selskabeligheden i Helsingør, som er »stor«, og som »næsten gaar vel vidt og vilde ikke kunne døies, dersom Selskaberne begyndte før Kl. 8«.

(Tidligere blev der fortalt fra Odense om en Justitsraad, at han holdt 20 Taler ved Bordet, og i det mindste een paa Latin, men denne var ogsaa af den Art, at Rektoren, Prof. Henrichsen ikke var saa spøgefuld, men »syntes det var et vel stærkt Stykke, hvorfor han

ilede hen til den midt paa Gulvet staaende Justitsraad bedende ham om at erindre, at der sad Disciple fra Latinskolen ved Bordet«.)

(Og saa er der et Sølvbryllup, hvortil Vejen i Forhold til Aars-tiden var for lang, »og den Kreds, vi kunde vente at træffe der, ikke, i det Hele var os bekendt«, og der blev der nu altsaa sagt Nej!)

I Halvtredserne havde Forholdene for Helsingør været vanskelige og følgende lyder jo næsten pinligt moderne i al sin Almindelighed: Man har »ansat mig til at svare Skat af 2500 Rd., men jeg svarer iaar 3 Gange saa høj Skat, som da jeg kom hertil, og saaledes gaar det med Alle, saa at Magistraten har faaet i disse Dage mere end 300 Indsigelser, som skulde decideres, inden Skatteansættelserne. Hvad skal Enden blive? – Jeg gik iaftes en Tour ned paa Broen. Rheden var fuld af Skibe, men Havnen tom. Paa Marienlyst gaar det derimod lystigt, men hvad kan det hjælpe«.

Fra Præstens Virksomhed.

Provst C. Heiberg til Sønnen i Sorø.

MIN KJÆRE GABRIEL!

Helsingør, d. 2. Febr. 1870.

Baade efter Dig og Eder Alle i Sorø har jeg meget ofte stor Længsel, og hvis jeg ikke i denne Vintertid var saa bundet, som jeg er, reiste jeg ganske sikkert ned til Eder. At Du slet ikke kunde komme hertil i Julen, foraarsager nu ogsaa, at jeg synes, jeg i den senere Tid har seet Dig saa lidt. Jeg er meget bunden, naar jeg som i Vinter holder Bibellæsning hver Tirsdag og læser med Confirmander 2 Dage ugentlig. Men jeg har forøvrigt megen Glæde af at holde disse Bibellæsninger, der ere besøgte af en Mængde. Jeg holder dem over Lignelserne, og dermed er jo Emnet stort og Leiligheden givet til at komme ind paa mangfoldige Forhold og Forklaring af de vigtigste Lærdomme og Skriftsteder, og der er noget meget tiltalende i, at Bibellæsningen jo, saa at sige, maa holdes ved frit Foredrag, uden noget forudgået Nedskevte; da det er unægteligt, at man, forudsat en grundig Forberedelse, saaledes er mere Herre over sit Foredrag. Jeg har hørt en Bibellæsning oplæse, men deri er der intet Fynd.

Med Understøttelsesforeningen gaar det godt. Vistnok have vi begyndt med ikke betydelige Midler; men jeg har ingen Frygt for at komme til at mangle det Nødvendige, naar kun Sagen maa blive erkjendt for at være nyttig og at være under en god Bestyrelse. Det forekommer mig, at Sagen er godt inde ret nu, og at den udvikler

sig godt, saa jeg ret fornøier mig over at have faaet den sat igang. Fattigomsorg hører efter min Formening til Præstens umistelige Gjerning. — —

I Haab om, at Johanne igjen er rask og med kjærlige Hilsener til Eder Alle er jeg din Fader.

Heiberg.

Af et Brev fra Peter Rørdam (1806–83) til foran nævnte Svoger.

KJÆRESTE HEIBERG!

Du maa nu ikke troe, at jeg har glemt Dig, fordi Du intet har hørt fra mig siden vi saaes sidst, da Du feirede Din halvtredsindstyvende Aarsdag som Præst, thi jeg beder Gud baade for Dig og Gine og alle Eders kjære Børn, at Vorherre maa være med os alle, den Tid vi leve i denne urolige Verden, saa vi maa samles i Guds Rige og lade os være glade ved hinandens Kjærlighed og ved Herrens Naade, som lod os mødes i Ungdommen og holde os sammen til fælles Nytte og Glæde. — —

Din P.

Af den 25-aarige Gabriel Heibergs Overvejelser 1857.

Livets Indhold er Arbeide, og ikke løs Passiar med Hænderne i Skjødets. — Af Ørkesløshed kommer »Bagtalelse og al ond Handel« og: »Lediggang er Fandens Hovedpude« ere to Sætninger, som Livet nok i fuldeste Maade skal stadfæste for ethvert alvorligt Menneske. Damer burde bestille mere end de gjøre, saa fik de ikke Tid til at snakke saameget om hverandre og hverandres Forhold, som de gjøre. Rigdom er i Grunden en stor Ulykke for Mennesker, der ikke ere synderligt karakterfaste. »De Rige falde i allehaande Fristelser«. — —

I Anledning af naturvidenskabelige Studiers Anvendelse til Angreb paa Christendommen anføres det, »at dens Kjerne ikke kan berøres af saadanne Angreb. Synd lader sig ikke kemisk opløse og sammensætte. Det er en Factor, Videnskaben slet ikke kjender, og derfor heller ikke kan beskæftige sig med. Det er to ganske forskellige Gebeter, der arbeides paa. En Christen bliver jeg kun derved, at det gaaer med hele sin Rædsel op for mig, at jeg er en Synder, der i Et og Alt maa hengive mig til Guds Naade. Kun gjennem denne Tillid

kan jeg igjen faae Øie for Livets Skjønhed og Livets Glæde.« O Gud! hvorledes skal jeg noksom takke for al Din Godhed mod mig! Lær mig selv at takke Dig i Liv og Tanker! Lær mig selv at gjøre mit Liv til en ret Gudstjeneste – hvad jeg søger at lære Andre!

Gik en lang Tour ud i Teilstrup. Efteraaret er en fortryllende Aarstid. Hvor der maa være deilig i Aalykke- og Næsbyhovedskov nu! Der havde vi en deilig Aften og en deilig Dag i Sommer. Det er alligevel den Skov, der er mig mest hjemlig, næstefter Skovene ved Kjertemind. Der er deilig ved Helsingør, men mit Hjem her i Danmark er – Fyen. Jeg kunde male mange Sider fulde med mine Følelser, naar jeg kommer hjem. Hjemmet er dog, hvor Ens Kjære er; og i Helsingør har jeg tillige en levende Erindring om Pintseferien, Haven – Alt minder mig. – Mit Livs største og første Lykke er at være bleven opdraget i og udgaaet fra et saadant Hjem. Du, o Gud! vil fremdeles føre os til sand Lykke.

Fra Sognefjord i Norge.

Hans K. Heiberg (paa Amble), den ved Stamtavle og Museum saa fortjente, fortæller i et Brev af 22. Mai 1865 fra Söderköping i Sverige, at han dennegang har foretrukket Söderköping til Kursted efter tidligere at have brugt Grefsen og Sandefjord Vandkuranstalt.

Det fremhæves, at »Turen til Amble fra Bergen med Dampskib er gjort paa 1 Døgn«. »Jeg har et stort Huus og adskillig mere Rum deri, end jeg selv behøver, saa De vil ikke kunne komme til Ulejlighed«. – Fra Amble skrives dernæst 16. Januar 1866 bl. a., hvorledes »extra Omstændigheder i den sidste Tid i særdeles høj Grad har lagt Beslag paa Tiden. Navnlig maa da udhæves den fuldstændige Omkalfatring og Fornylse af mine Savbrug, hvoraf jeg har 2, hvorpaa mine Skovprodukter forædles til Planker og Bord. Disse har hidtil – ligesom alle saadanne i de her omliggende Trakter af Norge været af en meget gammeldags og mangelfuld Konstruktion – paa lidt nær omtrent saadanne, som de vare for et Par Aarhundreder tilbage ved deres første Opførelse og Tilsynekomst her. En Reform var altsaa høist nødvendig. Men Overgangen fra saadanne forældede Anlæg med tilsvarende Brug og Betjening til de mere tidsmæssige, svarende til Nutidens strængeste Fordringer med komplet fabrikmæssig Udstyr, Betjening og Tilvirkning, er et overmaade stort Skridt.« (Der fortsættes saa i en længere Udvikling om disse Forhold). – – – Genvordighederne, men ogsaa Glæderne ved at samle Familiebilleder,

omtales dernæst, og langt bedst i Øjeblikket er rigtignok »vor Frænde, Doktor Christen Heiberg (f. 1809; d. 1870) i Svaneke paa Bornholm«. Denne stiller nemlig Familieportrætter i Udsigt, han vil fremsende, men udtaler iøvrigt, »at den næste, der bliver at udslette af Stamtavlen formodentlig bliver mig selv«.

Brevskrivning.

Læser man en Del Breve og spørger om, hvad der oftest staa, saa er der tidt baade en *glædelig* Del og et mere *sorgeligt* Parti, og i dette kan der staa, at »de fleste i de gamle Familier har kendt mere til Sorg end til Glæde«; og man lægger Mærke til alle de mange Sygdomstilfælde, der finder Omtale.

Men nu fra Farmor er det jo en mere paagaaende Kritik, naar der skrives om den forrige Tids Liv, at hun syntes, at det var saa underligt fattigt mod den Tid, hun nu lever i, ganske vist »tro i det Lidet«, men dog kun »fuld af Uro over det Timelige«, over »Tien-den« og »Udgivterne«, og det daglige Brød. — —

Ogsaa mindre alvorlige Betydninger af højst forskellig Betydning kommer naturligvis med. Saaledes skriver Mormor i Tredserne: »Saa langt kom jeg i Tirsdags, da jeg om Aftenen lukkede min Mappe i Klemme, først i Torsdags lykkedes det min Søn at aabne Skuffen, og i Dag Lørdag vil jeg see at fortsætte«. Og saa er der alt det fortællende og beskrivende af Slags'en Dragt eller Udseende.. Mormor skriver 1870 om en Svigerdatter, at hun havde en temmelig stortærnet hvid og blaae Silkekjole og et hvidt Kammerdugstørklæde fæstet ned foran, hun var virkelig smuk. Og om sin mellemste Datter, at hun havde sin sorte Silkekjole, de Perlemors Sneglehuse paa Haaret og de hvide romerske Perler om Halsen og ved sit Uhr; hun saa ogsaa godt ud paa sin Manér. —

Saa er der Maden: »Suppe med Asparges og Ærter, Kalkun og Andesteg samt en stor Marengs Kransekage.« Og en anden Gang: Deilig Suppe, Fisk med Butterdeig, Hare og Andesteg og Æblekage med Mandeldeig samt Æbler — en Sjældenhed iaar.

Man glemmer ikke derfor de store Hændelser for Lande og Riger med deres Lys og Skygge over alt det om Familien og Husdyrene og Blomsterne i Haven. — Men een Dag er der Foraarsstemninger om Solen og Luften, og »her er alt mange deilige Blomster i Haven, men en stor Mængde af mine Potteplanter er gaaet ud i Vinter i Kjælderen.«

Den skrivende faar lettet sit Hjerte! Og saa er det med Brevene som med Læsning, Samtale, Radio: Det spreder og fornyer altsammen. Man rejser i andre Egne, færdes – saa snart der i alt Fald er noget ved det – i en anden Sammenhæng og erindrer ikke Tid og Sted. Men den skrivende faar nu alligevel Lejlighed til at tænke over Sagerne, baade hvad der skete og hvad der helst skulde ske, uden at det derfor behøver at blive pinlig Fordybelse i Sorgerne eller i overdreven Ansvarsfølelse og Bekymring, der alt kan true med at tage Magten fra Livets lyse Timer.

Og Brevskrivning blev nu ogsaa en Beskæftigelse, som naar min Onkel hele Trearskrigen under den megen Venten, der let bliver Krigens Lod, skrev mange og lange Breve til sit Hjem.

Men Breve er vist sjældnere og nu om dage ikke saa lange som før. Og som Kontaktmiddel erstattes de ofte – og selv til et andet Land – af Telefonen!

En Eksempelgivning gennem Breve er imidlertid tilladelig: Et enkelt Brev som Udgangspunkt betyder ikke meget, men har man en Haandfuld Breve, ser man, hvad vedkommendes Ejendommeligheder i Skrivemaade, baade i Form og Indhold, er, og hvad der alt-saa skal vælges.

31. Januar 1954.

I »Menneskeskildring« 1942 findes ogsaa Bemærkninger om Brevindhold paa S. 7–11.

Fortegnelse over tidligere udgivne Breve, se »Trøst« 1942.

DUPLIX-TRYKKERIET - KØBENHAVN
(VED HARRY OLSEN)

